

КОНСТИТУЦІЙНИЙ ЛАД ТА ПРАВА ЛЮДИНИ. ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО ТА ФІНАНСОВОГО ПРАВА. АДМІНІСТРАТИВНЕ СУДОЧИНСТВО

Белкін Л.М.

ПРОБЛЕМИ КОНСТИТУЦІЙНОСТІ ДЕЯКИХ НОВЕЛ КОДЕКСУ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУДОЧИНСТВА УКРАЇНИ

УДК 342.565.4: 342.562

Вступ. На даний час в демократичних країнах склався консенсус відносно того, що судовий захист прав у спорах за участю суб'єктів владних повноважень (далі – СВП) найбільш ефективно здійснюється в межах адміністративної юстиції. Так, в рішенні Європейського суду з прав людини у справі «Кресс проти Франції» від 07.06.2001 р. зазначається: «Сам факт створення та існування адміністративних судів, безумовно, можна привітати як одне з провідних досягнень держави, *заснованої на верховенстві права*, – зокрема, з огляду на те, що ці суди здобули юрисдикцію розглядати акти адміністративних органів не без відповідної боротьби» [1, с. 9]. В резолюціях Парламентської Асамблеї Ради Європи № № 1262(2001), 1346(2003), 1466(2005) прийняття КАСУ розглядається як важливий крок у ствердженні принципів верховенства права в Україні. Отже, стан саме адміністративного судочинства є найбільш чутливим до ефективності судового захисту прав людини. За таких умов, моніторинг змін до адміністративного процесуального законодавства в контексті забезпечення прав громадян є завжди актуальним.

Постановка завдання та мета статті. Законом України від 07.07.2010 р. № 2453-VI «Про судоустрій і статус суддів» (далі – ЗУ № 2453-VI) в КАСУ були внесені серйозні зміни, тому фактично можна говорити про нову редакцію цього Кодексу. Водночас, є всі підстави вважати, що деякі нові положення, внесені в Кодекс, суперечать Конституції України та суттєво обмежують та /або виключають право громадян на судовий захист [2]. І хоча останнім часом робляться спроби пом'якшити деякі негативні для забезпечення прав громадян наслідки новачок в КАСУ [3], в цілому проблема, на наш погляд, може бути вирішена виключно удосконаленням самого КАСУ. Отже, метою статті є з'ясування напрямів вдосконалення КАСУ після прийняття ЗУ № 2453-VI.

Ступінь наукової розробки проблеми. Комплексний науковий аналіз наслідків змін до КАСУ в контексті забезпечення прав юридичних та фізичних осіб на судовий захист не здійснювався. Є всі підстави вважати, що не було належного наукового обґрунтування змін і на стадії прийняття ЗУ № 2453-VI. Про це свідчить, зокрема, низка суттєвих зауважень щодо запропонованого законопроекту № 6450, наданих Головним юридичним управлінням Верховної Ради України [4]. На даний момент проблема практичного впливу деяких змін обговорюється на рівні практиків [2, 3, 5-7]. Вважаємо, що наукова розробка проблеми ще попереду. Сподіваємося, що дана стаття започаткує цю розробку.

Виклад основного матеріалу дослідження. Згідно чч. 1, 2 ст. 55 Конституції України, права і свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб. В рішенні Конституційного Суду України (далі – КСУ) від 23.05.2001 р. № 6-рп/2001 зазначено, що право на судовий захист належить до основних невідчужуваних прав і свобод людини і громадянина. Отже, право на звернення до суду, тим більше адміністративного щодо оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб (що знаходиться під прямим конституційним захистом – ст. 55 Конституції) є конституційним правом громадян.

Згідно ч. 3 ст. 22 Конституції, при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. Ця правова позиція неодноразово підтверджувалася КСУ:

– в Рішеннях КСУ від 20.03.2002 р. № 5-рп/2002 та від 01.12.2004 р. № 20-рп/2004: *«звуження змісту та обсягу цього права шляхом прийняття нових законів або внесення змін до чинних законів за ст. 22 Конституції України не допускається»;*

– в Рішенні КСУ від 18.06.2007 р. № 4-рп/2007: *«Верховна Рада України діяла всупереч закріпленому ч. 3 ст. 22 Конституції України положенню щодо недопустимості при прийнятті нових законів звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод»;*

– в Рішенні КСУ від 09.07.2007 р. № 6-рп/2007: *«відповідно до ч. 3 ст. 22, ст. 64 Конституції України право громадян на соціальний захист, інші соціально-економічні права можуть бути обмежені, у тому числі зупиненням дії законів (їх окремих положень), лише в умовах воєнного або надзвичайного стану на певний строк»;*

– в Рішенні КСУ від 22.05.2008 р. № 10-рп/2008: «*однією з конституційних гарантій прав і свобод людини і громадянина є недопущення їх скасування (ч. 2 ст. 22 Конституції України) чи звуження їх змісту та обсягу при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів (ч. 3 ст. 22 Конституції України)*».

Отже, усталена правова позиція КСУ полягає в тому, що норми законів, які звужують права громадян, є неконституційними. Водночас перелічені нижче підпункти пункту 3.7 Розділу XII «Прикінцеві положення» ЗУ № 2453-VI вносять такі зміни в КАСУ, які прямо звужують права громадян на доступ до правосуддя, а відтак і на судовий захист, а саме:

Попередня редакція	Поточна редакція
2.Для звернення до адміністративного суду за захистом прав, свобод та інтересів особи встановлюється <i>річний</i> строк...	2.Для звернення до адміністративного суду за захистом прав, свобод та інтересів особи встановлюється <i>шестимісячний</i> строк...
3. Для захисту прав, свобод та інтересів особи цим Кодексом та іншими законами можуть встановлюватися інші строки для звернення до адміністративного суду...	3.Для захисту прав, свобод та інтересів особи цим Кодексом та іншими законами можуть встановлюватися інші строки для звернення до адміністративного суду... Для звернення до суду у справах щодо прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби встановлюється місячний строк.
4.Якщо законом встановлена можливість досудового порядку вирішення спору і позивач скористався цим порядком, то обчислення строку звернення до адміністративного суду починається з дня, коли позивач дізнався про рішення суб'єкта владних повноважень за результатами розгляду його скарги на рішення, дії або бездіяльність суб'єкта владних повноважень.	4.Якщо законом передбачена можливість досудового порядку вирішення спору і позивач скористався цим порядком, то для звернення до адміністративного суду встановлюється місячний строк, який обчислюється з дня, коли позивач дізнався про рішення суб'єкта владних повноважень за результатами розгляду його скарги на рішення, дії або бездіяльність суб'єкта владних повноважень.

	<p>5. Для звернення до адміністративного суду щодо оскарження рішення суб'єкта владних повноважень, на підставі якого ним може бути заявлено вимогу про стягнення грошових коштів, встановлюється місячний строк.</p>
--	---

Наведені порівняння свідчать про таке: а) загальний строк звернення до адміністративного суду зменшився з одного року до 6 місяців; б) для звернення із спорів щодо оскарження рішень суб'єкта владних повноважень (далі – СВП), на підставі якого ним може бути заявлено вимогу про стягнення грошових коштів, встановлений місячний строк, в той час як раніше для такої категорії спорів окремого строку встановлено не було, тобто застосовувався річний строк; в) у випадку, коли позивач скористався досудовим порядком вирішення спору, встановлений скорочений строк в 1 місяць від моменту, коли позивач дізнався про рішення СВП за результатами розгляду його скарги на рішення, дії або бездіяльність СВП, в той час, як раніше для такої категорії спорів окремого строку встановлено не було, тобто застосовувався річний строк; г) у справах щодо прийняття громадян на публічну службу, її проходження, звільнення з публічної служби встановлюється місячний строк. Раніше КАСУ таких спеціальних обмежень не встановлював. Але згідно ч. 1 ст. 99 КАСУ, строк звернення до адміністративного суду може встановлюватися і іншими законами. За таких умов вважалося, що до спорів з питань проходження публічної служби застосовувалися строки, встановлені ст. 233 Кодексу законів про працю України, а саме: працівник може звернутися з заявою про вирішення трудового спору безпосередньо до суду в тримісячний строк з дня, коли він дізнався або повинен був дізнатися про порушення свого права, а у справах про звільнення – в місячний строк з дня вручення копії наказу про звільнення або з дня видачі трудової книжки. Отже, і в даному випадку в загальному вигляді строк звернення до суду зменшився з трьох місяців до одного місяця (крім випадку звільнення).

Зазначені зменшення строків порушують конституційні права осіб, оскільки звужують їх права, зокрема, в таких аспектах:

а) відбувається звуження порівняно з попередніми можливостями. Так, згідно Інформаційного листа Вищого Адміністративного Суду України (далі – ВАСУ) від 27.09.2010 р. № 1343/11/13-10 «Щодо визначення строку для звернення платників податків з адміністративним позовом, а також строків звернення контролюючих органів з позовом

про стягнення податкового боргу», якщо раніше для оскарження податкових повідомлень-рішень у платника податку було 1095 днів, то зараз – тільки місяць. За цей місяць платник повинен встигнути опанувати суть претензій, знайти спеціаліста – фахівця з права, знайти гроші на компенсацію судових витрат тощо. Все це значно ускладнює становище позивача, особливо фізичної особи. На дискримінаційний характер цієї норми відносно суб'єктів господарювання звертається увага в роботі [7]:

б) відбувається звуження порівняно з можливостями СВП. Як зазначено вище, згідно ч. 2 ст. 99 КАСУ, для захисту прав, свобод та інтересів особи цим Кодексом та іншими законами можуть встановлюватися інші строки для звернення до адміністративного суду. Згідно ст. 250 Господарського кодексу України, адміністративно-господарські санкції можуть бути застосовані до суб'єкта господарювання протягом шести місяців з дня виявлення порушення, але не пізніше як через один рік з дня порушення цим суб'єктом встановлених законодавчими актами правил здійснення господарської діяльності, крім випадків, передбачених законом. Отже, для СВП зберігається строк звернення до суду 1 рік, в той час, як для інших осіб – 6 місяців, а то й місяць. Це свідчить, що законодавець не тільки не закладає будь-яких переваг захисту прав громадян перед державою, адже згідно ст. 3 Конституції України, права і свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави, але навпаки, закладає переваги держави перед особою;

в) звужуються права в адміністративному процесі порівняно з цивільними спорами. Згідно ч. 1 ст. 257 Цивільного кодексу України (далі – ЦКУ), загальна позовна давність встановлюється тривалістю у три роки. Отже, виходить, що позови до особи приватного права можна подавати протягом трьох років, а до особи публічного права, – тільки 6 місяців, а то й місяць. Це суперечить конституційному принципу, закладеному в ч. 4 ст. 13 Конституції України: усі суб'єкти права власності рівні перед законом. На дискримінаційний характер такої ситуації відносно суб'єктів господарювання звертається увага в роботі [7]:

г) звужуються матеріальні можливості осіб щодо відстоювання (захисту) своїх прав, оскільки заявити про протиправність дій органу влади щодо неправильного нарахування належних особі сум та їх стягнення можна тепер не за 1 рік, а за 6 місяців (див., наприклад, коментар [8]).

Отже, ЗУ № 2453-VI одночасно звужує права осіб у всіх напрямках: порівняно з попередніми можливостями на судовий захист своїх прав, зокрема, соціальних прав; порівняно з можливостями на звернення до

суду державних органів; порівняно із зверненням з позовом до суб'єктів приватного права.

На даний момент мають місце масові повернення позовних заяв з мотивів недотримання 6-місячного строку навіть коли такий 6-місячний строк закінчився до набрання чинності ЗУ № 2453-VI, хоча особа, яка зараз звертається до суду, не могла знати про нові умови до набрання чинності цим законом [5]. Зазначене є наслідком, зокрема, того, що в ЗУ № 2453-VI не передбачений порядок обчислення строків звернення до суду в перехідний період. І хоча останнім часом усталеною стає думка відносно застосування старого порядку до випадків порушення прав, яке відбулося до набрання чинності ЗУ № 2453-VI [3], це поки що не вплинуло на судову практику [5].

2. Підпунктом 61 в КАСУ введена нова стаття 171-2 щодо особливостей провадження у справах з приводу рішень, дій чи бездіяльності СВП щодо притягнення до адміністративної відповідальності. Згідно ч. 2 цієї статті, рішення суду першої інстанції у справах з приводу рішень, дій чи бездіяльності СВП щодо притягнення до адміністративної відповідальності є *остаточним і оскарженню не підлягає*. Зазначена норма є неконституційною, оскільки звужує права осіб, позбавляючи їх права на апеляційне оскарження судових рішень у випадку, коли раніше таке право у них було. При цьому в КАСУ в редакції 2005 р. такого обмеження не було взагалі, а згідно ст. 294 Кодексу України про адміністративні правопорушення, право на апеляційне оскарження зазначеного типу постанов *було передбачено*. Більше того, таке право було навіть за часів СРСР (правда, через протест прокурора), а в демократичній та правовій Україні такого права особа позбавляється взагалі.

3. Підпунктами 66 та 83 змінюються статті 186 та 212 КАСУ. Суть цих змін полягає в тому, що значно скорочуються строки на апеляційне та/або касаційне оскарження, чим знову ж таки звужуються права осіб. Якщо особа раніше мала час на подачу заяви про апеляційне оскарження Постанови суду першої інстанції – 10 днів (для оскарження ухвали – 5 днів), а потім ще відповідно 20 та 10 днів на подачу власне апеляційної скарги, то тепер інститут заяв про апеляційне оскарження взагалі скасований, а на всю процедуру оскарження відводиться 10 (для ухвал – 5) днів. Це вкрай мало, оскільки за цей період навіть отримати та опанувати повний текст судового рішення не завжди можливо. А треба ще знайти спеціаліста для підготовки апеляційної скарги, знайти гроші для судових витрат тощо. Раніше це процес був більш розмірений і впорядкований: особі достатньо було заявити про намір оскаржити судове рішення, а потім ще 20 (10) днів готувати апеляційну скаргу. Строки на

касаційне оскарження скорочені з 1 місяця до 20 днів. Особливо болюче ці нововведення б'ють по особам з обмеженими фізичними можливостями (інвалідам), оскільки їм весь описаний процес за короткий час зробити важче.

Скорочення строків на апеляційне та касаційне оскарження також об'єктивно в більшій мірі порушує права осіб, які не є СВП. По-перше, СВП мають розвинений юридичний апарат і мають можливість встигнути зі скаргами. По-друге, при пропущенні строку оскарження суди значно охоче поновлюють ці строки для СВП. Позиція щодо звуження внаслідок прийняття зазначених норм прав осіб на звернення до суду відповідає, зокрема, думці Головного юридичного управління Верховної Ради України [4].

4. Підпунктами 34, 38 в новій редакції викладена стаття 100 КАСУ та частина 1 статті 107 КАСУ доповнена новим пунктом 5, безпосередньо пов'язаним із змінами, внесеними в статтю 100. Відповідні норми в новій редакції безпосередньо порушують права осіб на судовий захист.

Згідно ст. 100 КАСУ в редакції Закону № 2453-VI, адміністративний позов, поданий після закінчення строків, установлених законом, залишається без розгляду, якщо суд за заявою особи, яка його подала, не знайде підстав для поновлення строку. В системному зв'язку з цією нормою слід розглядати і п. 5 ч. 1 ст. 107 КАСУ, відповідно до якого суддя після одержання позовної заяви з'ясовує, чи: подано адміністративний позов у строк, установлений законом (якщо подано заяву про поновлення цього строку, то чи є підстави для її задоволення). Отже, ці норми у системному зв'язку дозволяють адміністративному суду не розглядати позовну заяву, а повертати її позивачу, тим самим відмовляти йому в правосудді. Вважаємо, що в цих нормах міститься пряме порушення ст. 55 Конституції України.

Правова позиція КСУ з цього приводу полягає в тому, що право осіб, в тому числі юридичних, не може бути обмежено формальними підставами, в тому числі будь-якими законами, оскільки це право гарантоване Конституцією. Так, згідно п.п. 1, 2 Рішення КСУ від 25.12.1997 р. № 9-зп:

– частину першу статті 55 Конституції України треба розуміти так, що кожному гарантується захист прав і свобод у судовому порядку. Суд не може відмовити у правосудді, якщо громадянин України, іноземець, особа без громадянства вважають, що їх права і свободи порушені або порушуються, створено або створюються перешкоди для їх реалізації або мають місце інші ущемлення прав та свобод;

– відмова суду у прийнятті позовних та інших заяв, скарг, оформлених відповідно до чинного законодавства, є *порушенням права на судовий захист, яке згідно зі статтею 64 Конституції України не може бути обмежене.*

Згідно п. 1 Рішення КСУ від 09.07.2002 р. № 15-рп/2002, положення ч. 2 ст. 124 Конституції України щодо поширення юрисдикції судів на всі правовідносини, що виникають у державі, в аспекті конституційного звернення необхідно розуміти так, що право особи (громадянина України, іноземця, особи без громадянства, юридичної особи) на звернення до суду за вирішенням спору *не може бути обмежене законом, іншими нормативно-правовими актами.*

Зокрема, Конституція України реалізацію права на судовий захист не пов'язує з будь-яким строком, отже законом (кодексом) не можна звужувати права, надані Конституцією. Відтак, залишення позовної заяви без розгляду (фактично, відмова в правосудді) є неконституційним.

Слід зазначити, що залишення позовної заяви без розгляду з мотивів пропущення строку звернення до суду не відповідає доктринальним заходам, виробленим українською правовою наукою та практичним правозастосуванням.

Так, згідно ч. 2 ст. 267 ЦКУ, заява про захист цивільного права або інтересу має бути прийнята судом до розгляду *незалежно від спливу позовної давності.* Отже, вимога, звернена до суб'єкту приватного права, повинна бути розглянута за будь-яких умов. Особливий підхід до суб'єктів публічного права суперечить конституційному принципу рівності усіх перед законом.

Крім того, підхід, за яким позовна заява залишається без розгляду при пропущенні строку звернення, є методологічно хибним, оскільки наявність чи відсутність порушення права повинна бути встановлена за будь-яких умов.

Так, згідно з п. 6 Постанови Пленуму Верховного Суду України від 29.12.76 р. № 11 «Про судові рішення», встановивши, що строк для звернення з позовом пропущений без поважної причини, суд у рішенні зазначає про відмову в позові з цих підстав, *крім випадків, коли позов не доведений.* Виходячи з зазначеного, суди повинні оцінювати законність та правомірність дій відповідачів: якщо відповідачі діяли законно, то відмовити в позові з цих підстав, а якщо незаконно, - то тільки тоді застосувати позовну давність.

В п. 14 Постанови Пленуму ВАСУ від 06.03.2008 р. № 2 «Про практику застосування адміністративними судами окремих положень Кодексу адміністративного судочинства України під час розгляду адміністра-

тивних справ» зазначається, що у разі відсутності підстав для визнання поважною причини пропуску строку звернення до суду *та встановлення факту порушення права* суд відмовляє в його захисті саме з підстав пропуску строку. Отже, факт порушення права повинен бути встановлений.

В Постанові Вищого господарського суду України від 26.01.2010 р. у справі № 9/134-08/19 зазначається, що правила про позовну давність мають застосовуватися лише тоді, коли буде доведено існування самого суб'єктивного права. У випадках відсутності такого права або коли воно ніким не порушене, в позові має бути відмовлено не з причин пропуску строку позовної давності, а у зв'язку з необґрунтованістю самої вимоги.

Отже, методологія застосування строків, в межах яких можна захистити право, полягає в тому, щоб визначити, чи порушувалося це право. Норма про залишення позову без розгляду дозволяє СВІП «сховатися» за строками і уникнути з'ясування фактів протиправної поведінки. Отже, залишення позовної заяви без розгляду у випадку пропуску строку звернення до суду виключає право на захист порушених СВІП прав та встановлення факту порушення права.

Слід також зазначити, що якщо нововведена норма ч. 1 ст. 100 КАСУ безпосередньо порушує ст. 55 Конституції України, то виключення підпунктом 34 пункту 3.7 Розділу XII «Прикінцеві положення» Закону № 2453-VI частини 3 ст. 100 попередньої редакції КАСУ порушує статтю 22 Конституції України. Дійсно, згідно ч. 3 ст. 100 КАСУ в редакції 2005 р., позовні заяви приймаються до розгляду адміністративним судом *незалежно від закінчення строку звернення до адміністративного суду*. Тобто, якщо раніше позивачу було гарантоване конституційне право на прийом позовної заяви, то тепер такої гарантії позивач позбавлений, що звужує його права. За таких умов слід говорити про порушення ст. 55 Конституції України (обмеження права на судовий захист), та ст. 22 Конституції (звуження прав на судовий захист).

5. Підпункти 36, 49 передбачають нововведення, які одночасно порушують і статтю 22 і статтю 55 Конституції України.

5.1. Підпунктом 36 пункту 3.7 Розділу XII «Прикінцеві положення» Закону № 2453-VI із статті 105 КАСУ виключено частину п'яту (після зміни нумерації), яка мала такий зміст: «Позовна заява може містити, крім визначених частиною третьою цієї статті, інші вимоги на захист прав, свобод чи інтересів у сфері публічно-правових відносин». Виключення цієї норми позбавляє позивача права вільно обрати спосіб захисту прав. Звідти мають місце такі порушення: а) раніше позивач мав право без обмежень обрати спосіб захисту своїх прав, а зараз не має такого

права, що означає звужування його можливостей щодо судового захисту (ст. 22 Конституції); б) якщо ж позивач все ж таки звернеться з даним позовом, йому буде відмовлено в його розгляді по суті, що обмежує право на судовий захист (ст. 55 Конституції).

5.2. Підпунктом 49 викладено в іншій редакції ч. 1 ст. 137 КАСУ (табл. 2). Суть даних змін полягає в тому, що якщо до внесення змін у позивача була можливість змінювати підставу або предмет адміністративного позову протягом всього розгляду справи, то тепер це можна зробити тільки до початку розгляду. А оскільки зараз проведення попереднього засідання не передбачено, це право фактично перетворюється у фікцію, оскільки обставини, які спонукають до зміни підстав або предмету позову, виявляються тільки по ходу розгляду справи. Це особливо притаманно саме спорам із СВП, оскільки саме у цих суб'єктах має місце найбільше непрозоре ведення справ. Внаслідок цього тільки в суді можна дізнатися про справжній стан справ. Однак подати будь-які уточнення вже не видається можливим, а звертатися з новим позовом може не вистачити часу, особливо з огляду на антиконституційне зменшення строків звернення до суду. Звідти мають місце такі порушення: а) раніше позивач мав право протягом всього розгляду справи змінювати підставу або предмет адміністративного позову Позбавлення його таких прав означає звужування його можливостей щодо судового захисту (ст. 22 Конституції); б) якщо ж позивач все ж таки звернеться з такими змінами, йому буде відмовлено в їх розгляді по суті, що обмежує право на судовий захист (ст. 55 Конституції).

Попередня редакція	Поточна редакція
1. Позивач може змінити позовні вимоги протягом всього часу судового розгляду, подавши письмову заяву, яка приєднується до справи.	1. Позивач може протягом всього часу судового розгляду збільшити або зменшити розмір позовних вимог, подавши письмову заяву, яка приєднується до справи. До початку судового розгляду справи по суті позивач може змінити підставу або предмет адміністративного позову, подавши письмову заяву, яка приєднується до справи. Заява про зміну позовних вимог повинна відповідати вимогам, які встановлені цим Кодексом для позовних заяв. У разі невідповідності такої заяви вимогам статті 106 цього Кодексу суд своєю ухвалою повертає її позивачу. Ухвала суду, прийнята за результатами розгляду питання про прийняття заяви про зміну позовних вимог, окремо не оскаржується

Таким чином, аналізовані в даній роботі зміни в КАСУ суперечать Конституції України, тому відповідні норми потребують якнайскорішого удосконалення. Зокрема було б доцільне:

- а) статтю 100 КАСУ привести у відповідність зі ст. 267 ЦКУ;
- б) зняти обмеження на апеляційне оскарження згідно ст. 171-2 КАСУ;
- в) відновити попередні строки звернення до адміністративного суду, а також порядок та строки на апеляційне та/або касаційне оскарження, оскільки фактично нововведення реально нічого не прискорюють, а тільки обмежують процесуальні права осіб;
- г) відновити норму ст. 105 КАСУ відносно можливості вільного вибору вимог на захист прав, свобод чи інтересів у сфері публічно-правових відносин»;
- д) відновити норму ст. 137 КАСУ щодо можливості уточнювати підставу або предмет позову протягом всього розгляду справи.

1. Основи адміністративного судочинства та адміністративного права : навч. посіб. / за заг. ред. Куйбіди Р.О., Шишкіна В.І. – К.: Старий світ, 2006. – 576 с. – ISBN 966-96635-1-2.

2. Белкін Л. Нова редакція КАСУ як обмеження прав громадян: Зміни ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» / Л. Белкін // Юридична газета. – 05.10.2010 – № 40 (256). – С. 10.

3. Нечитайло О. Строки звернення особи до адміністративного суду: Питання до законодавчих новел ЗУ «Про судоустрій і статус суддів» / О. Нечитайло, А. Полянничко // Юридична газета. – 19.10.2010 – № 42 (258). – С. 1, 20, 21.

4. Офіційний сайт Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://gska2.rada.gov.ua/pls/zweb_n/webproc4_1?pf3511=37806

5. Строк звернення до адмінсуду: відголоски судової реформи: Коментар судового рішення / Л.Белкін. – Юридична газета. – 09.11.2010 – № 45 (261). – С. 16.

6. Венгрияк Х. Феміда схилила терези до платників: Судді та податківці обговорили ряд питань стосовно оподаткування / Х. Венгрияк. – Юридична газета. – 30.11.2010 – № 48 (264). – С. 8.

7. Беляневич О.О. Про строки звернення до адміністративного суду (ч. 5 ст. 99 Кодексу адміністративного судочинства України). – Вісник господарського судочинства. – 2010. – № 6. – С. 47-54.

8. Судебное новшество для детей войны – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.vp.donetsk.ua/statya.php?vstat=6596>

Белкін Л.М. Проблеми конституційності деяких новел Кодексу адміністративного судочинства України

Розглянуті наслідки змін в Кодексе Адміністративного Судочинства України, що внесені Законом «Про судоустрій і статус суддів». Показано, що деякі новели адміністративного судочинства порушують права громадян на судовий захист. Запропоновані шляхи подолання цих порушень.

Ключові слова: Кодекс Адміністративного Судочинства України, право на судовий захист, звуження прав громадян, строк звернення до суду, залишення позовної заяви без розгляду.

Belkin L. M. Проблемы конституционности некоторых новелл Кодекса административного судопроизводства Украины

Рассмотрены последствия изменений в Кодекс Административного Судопроизводства Украины, которые внесены Законом «О судоустройстве и статусе судей». Показано, что некоторые новеллы административного судопроизводства нарушают права граждан на судебную защиту. Предложены пути преодоления этих нарушений.

Ключевые слова: Кодекс Административного Судопроизводства Украины, право на судебную защиту, сужение прав граждан, строк обращения в суд, оставление искового заявления без рассмотрения.

Belkin L. M. Problems of constitutionality of some short stories of the Code of Administrative Legal proceedings of Ukraine

Consequences of changes in the Code of Administrative Legal proceedings of Ukraine which are brought by the Law «On the device of judicial system and the status of judges» are considered. It is shown that some short stories of administrative legal proceedings break the rights of citizens to judicial protection. Ways of overcoming of these infringements are offered.

Keywords: the Code of Administrative Legal proceedings of Ukraine, the right to judicial protection, narrowing of the rights of citizens, lines of a reference to the court, leave the statement of claim without consideration.

Розвадовський В. І.

ПРАВОВІ ФОРМИ ВЗАЄМОДІЇ ГОЛОВИ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ У ВІДНОСИНАХ З АПАРАТОМ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ

УДК 342.536.1 (477)

Постановка проблеми. В сучасних умовах функціонування законодавчої влади в Україні ефективність роботи парламенту, який репрезентує дану гілку влади, залежить від вміння Голови Верховної Ради України організувати зовнішню взаємодію парламенту з іншими державними органами, а особливо – забезпечити ефективну роботу всередині парламенту, включаючи роботу усіх парламентських органів та роботу апарату Верховної Ради України.

Тому, враховуючи усе вищесказане, потребує подальшого удосконалення правове регулювання взаємодії Голови Верховної Ради України з таким ключовим парламентським органом, як апарат Верховної Ради України, оскільки саме завдяки такій взаємодії забезпечується ефективність взаємодії внутріпарламентських органів, що у подальшому може забезпечувати ефективну взаємодію парламенту і з іншими органами державної влади. Тобто ефективність внутріпарламентської діяльності, що забезпечена ефективною взаємодією Голови Верховної Ради України з її апаратом, здатна у подальшому забезпечити ефективну зовнішню